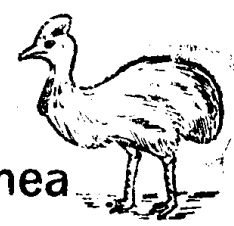

NIEUW GUINEA KOERIER

DE GROENE

onafhankelijk dagblad voor ned. nieuw guinea

2e jaargang No. 54

Zaterdag, 5 maart 1966

Gegeven door de Gebr. TERLAAK
Hoofdredacteur: D. TERLAAK

Redactie en Administratie
Granjelaan, Loods 12,
Telefoon 171

Aboon. prijs f6.- per maand f16.- per kwartaal bij vooruitbet.
Postabonnementen f6,50.- per maand. f17,50 per kwartaal
Advertentie tarieven f0,40 per mm. Bij contract (tenminste 1000 mm.) f0,36 per mm
Familieberichten f0,32 per mm.

De ramp te Agadir

In de Marokkaanse stad Agadir zijn buldozers begonnen de nog gedeeltelijk overeinstaannde gebouwen met de grond gelijk te maken.

Bepaalde woningblokken worden voorlopig nog gespaard omdat het niet is uitgesloten dat daar nog gewonden onder het puin liggen.

Speciale onsmettingsploegen zijn begonnen puinhopen te bespuilen met mid delen om het uitbreken van epidemie te tegen te gaan. Tot nu toe zijn bijna 4000 doden in massagraven ter aarde besteld. Een groot aantal moet nog onder de puinhopen liggen, maar er worden nog steeds overlevenden uit de ruïnes gehaald. De rampstand is op last van de autoriteiten geheel ontruimd.

De bevolking is ondergebracht in een tentenstad op tien kilometer afstand. Hier zijn ook de vrijwilligers gehuisvest die betrokken zijn bij het reddings- en opruimingswerk. Hulp voor de getroffen enen blijft uit tal van landen toestromen. In de baai van Agadir liggen 18 schepen, waaronder vijf van de Koninklijke Marine. De manschappen hiervan helpen mee de stad te doorzoeken op overlevenden.

Het reddingswerk stuit echter op steeds groter moeilijkheden. Doordat de opgegraven slachtoffers niet snel kunnen worden afgevoerd en omdat nog vele doden onder de puinhopen liggen, is de atmosfeer ondragelijk geworden.

Verscheidene leden van de reddingsploegen zijn gebeten door honden, jakhalzen en ratten. Er wordt thans ernstig rekening gehouden met het uitbreken van een pestepidemie. Het aantal gevonden doden bedraagt nu bijna vierduizend en

niet zullen waarschijnlijk nog drie- en zending slachtoffers bijkomen.

Gisteren werden nog 37 overlevenden uit de puinhopen gehaald.

De stad wordt nu geheel geëvacueerd door Marokkaanse militairen afgesloten. Alleen de opruimingsploegen worden het noordgebied toegelaten.

Nederlandse en Britse oorlogsschepen hebben aangeboden voor het transport van Marokkaanse troepen naar Agadir te zorgen.

sische premier een reis maakt naar Afrika. Radio Moskou heeft meegedeeld dat premier Tubman van Liberia een uitnodiging heeft aanvaard voor een bezoek aan de Sovjet-Unie.

Hammerskjöld bezocht over toestand in Midden-Oosten

Op een persconferentie in New York heeft secretaris generaal der Ver. Naties Hammerskjöld gezegd dat er tekorten zijn die wijzen op een verslechtering van de toestand in het midden oosten. Niettegenstaande het feit dat bepaalde verschijnselen die spanningen opriepen weer zijn verdwenen, Hammerskjöld zag overigens voor het ogenblik geen reden voor een ingrijpen van de Veiligheidsraad en hij hoopte dat dit ook in de toekomst niet nodig zal zijn.

Wel zou het volgens Hammerskjöld aanbeveling verdienen een embargo te leggen op wapenleveranties aan het midden-Oosten.

Aast Engeland op België's uranium?

De Belgische regering zal in Londen een protest indienen tegen de verklaring van premier Sir Roy Welensky van Rhodesia over een mogelijke samensmelting van de Kongolese provincie Katanga met Rhodesia.

Dit zei de Belgische eerste minister Eyskens donderdag in het parlement in Brussel. Sir Roy had in een interview met het Engelse blad Daily Express gezegd door leidende figuren uit Katanga te zijn benaderd over de mogelijkheden van een nauwere associatie van deze provincie met Rhodesia.

Chroestjev's kritiek op 3 jaar oude plannen

De Russische premier Chroestjev heeft in Afghanistan kritiek geleverd op het werk van de Russische technici die bij Kaboel bezig zijn met de aanleg van een vliegveld.

Na de plannen bestudeerd te hebben zei hij, dat geen gebruik werd gemaakt van de nieuwste Russische methode. Hij kreeg ten antwoord dat de plannen voor de aanleg al drie jaar oud waren.

Chroestjev's bezoek aan het vliegveld vormde geen onderdeel van het programma op de tweede dag van zijn verblijf in Afghanistan.

De Russische premier voerde ook geen besprekingen met koning Zahir en premier Daoud.

Gaat staking toch door?

In Den Haag is op initiatief van de regering een conferentie belegd tussen de minister-president, de minister van Sociale Zaken, Economische Zaken, Levens- en Waterstaat, Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, zomede vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersorganisaties in verband met de dreigende staking in de bouwnijverheid.

De vertegenwoordigers van de centrale werkgevers- en werknemersorganisatie verklaarden zich bereid zich na af met de vakorganisaties in het bouwbedrijf te verstaan. Maandag zullen volgens de mededeling van de drie grote vakbonden in het bouwbedrijf de leden in staking gaan als de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst niet voor vandaag twaalf uur zou zijn getekend.

De staking die al enkele dagen dreigt

in het Nederlandse bouwbedrijf, schijnt kans vrijwel onvermijdelijk.

De drie grote vakbonden hebben de ondernemers laten weten dat hun leden maandag als niet op hun werk zullen komen, als niet voor die tijd de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst is ondertekend.

Van de werkgevers zijn hier toe nog niets berid. Zij zijn van mening dat de eis van de vakbonden onaanvaardbaar is geworden doordat de regering verboden heeft de overrenging van toeloesverhoging van vijf procent door te berekenen in de prijs van de bouwwerken waaraan het werk al is begonnen.

Gistermiddag werden de lonen uitbetaald over de afgelopen week. Het staat wel vast dat de bedragen niet zijn verhoogd met vijf procent en zo wordt de betaling de directie aanleiding tot de staking van maandag. De vakbonden zijn al begonnen met de voorbereidende administratieve maatregelen.

Ned. Nieuw Guinea moet geld

Nederland zal nog jaren hoge bijdragen moeten leveren om een evenwichtiger begroting voor Nieuw-Guinea te waarborgen. Dit zei de Nederlandse afgevaardigde in de commissie van de UNO-assembly voor niet-zelfbesturende gebieden, dr. Victor Bruyn. Deze begroting is gesloten van 36 miljoen in 1950 tot 137,5 miljoen in 1959. Slechts een deel van deze uitgaven kan worden gedekt uit eigen inkomsten. Voor het openleggen van een gebied als Nieuw-Guinea, zo zei de heer De Bruyn, zijn grote kapitaalinvesteringen nodig, zowel door de regering als door particulieren. Een investering van enige betekenis is tot dusver beperkt tot de oliemaatschappij en enkele handelsmaatschappijen.

Carol Heiss wederom wereldkampioene

De Olympische kampioene Carol Heiss heeft in Vancouver voor de vijfde achtereenvolgende maal het wereldkampioenschap Kunstrijden gewonnen.

De Europese kampioene Sjoukje Dijkstra eindigde op de tweede plaats. Dit werd evenals bij de Olympische winterspelen in Squaw Valley de Amerikaanse Barbara Roles. De twintigjarige Carol Heiss is in haar geboortestad New York zom bekendheid geworden dat ze bij haar thuiskomst een originele ticker tape-parade zal krijgen. De burgermeester van New York heeft dit persoonlijk beloofd.

Tweede kernreactor in Petten

In Den Haag was gistermorgen een contract getekend voor de bouw van een tweede kernreactor voor het Reactorcentrum Nederland. Deze zal worden gebouwd op het complex van het centrum in Petten. Het apparaat is een zogenaamde laagfluxreactor van Engelse makelij en kost een half miljoen gulden. Bij de bijkomende werkzaamheden vergen een gelijk bedrag.

Men hoopt dit jaar september de reactor in werking te stellen. Ze zal worden gebruikt voor experimentele doeleinden en voor de opleiding van bedieningspersoneel. De andere kernreactor in Petten die al enige jaren in aanbouw is, is een hogefluxreactor die men volgend jaar in gebruik hoopt te nemen.

Indonesische rebellen actief

Een bericht uit Geneve zegt dat vertegenwoordigers van de Indonesische rebellen beweging de vorming van een nieuw kabinet hebben aangekondigd van de regering van de Unie van Indonesische Staten.

De president van de regering is dr. Sjafruddin en de minister van Buitenlandse Zaken is de kolonel Simbolon.

Vorming Internationale Nato - Strijdmacht

De opperbevelhebber van de NATO-strijdkrachten, generaal Norstad, heeft voor het komende jaar de vorming van een speciale internationale strijdmacht aangekondigd. Deze strijdmacht zal in geval van nood geheel zelfstandig kunnen optreden, ze krijgt haar eigen tactische luchtmacht, transporttoestellen en steun van de marine-eenheden. De uitrusting zal bestaan uit zowel conventionele als kernwapens. De nieuw te vormen strijdmacht zal voorlopig bestaan uit drie bataljons waarvan de Ver. Staten, Engeland en Frankrijk er een zullen leveren. In een later stadium zullen zij nog meer eenheden kunnen leveren.

Zwaarste sneeuwval sinds 1948 te New-York

New York herstelde zich vandaag moeizaam van de gevolgen van een sneeuwval die 24 uur had geduurd de ergste sinds 1948. De scholen en universiteiten en een groot aantal kantoren bleven gesloten, omdat de meeste New Yorkers en forensen geen kans zagen de mogelijkheden snel te omzeilen. De sneeuwstorm die de hele noordoostkust heeft geteisterd kostte aan tachtig mensen het leven.

Droogdok maatschappij boekt verlies

De droogdok maatschappij "Soerabaja" in Amsterdam, heeft vorig jaar een verlies geleden van ongeveer 26.000 gulden, hetgeen bijna de helft minder is dan het verlies in het jaar daarvoor. De directie zegt in het jaarverslag dat het tot dusver niet is gelukt een ander werkterrein te vinden in plaats van het genationaliseerde bedrijf in Indonesië.

De balanspost van dit bedrijf, bijna vier miljoen gulden werd onveranderd aangehouden.

v. R. wacht op terugkeer

De Nederlandse marconist Willem van R. die deze week in Boston werd vrijgesproken aan het einde van een met spanning geladen moordproces, wacht nu met zijn vrouw op toestemming om naar Nederland te mogen terugkeren. Ze zouden gisteren zijn vertrokken, doch de uitdrovende emigratieformaliteiten zijn nog niet afgehandeld. Van R. vertelde aan journalisten dat hij niet meer wil varen. Hij zich toeleggen op elektronica waarover hij in de gevangenis een paar boeken heeft doorgewerkt.

Kiellegging Supertanker te Rotterdam

Bij de Rotterdamsche droogdokmaatschappij is de kiel gelegd voor een supertanker die wordt gebouwd voor rekening van de Shell Tankers. Het schip zal met een laadvermogen van 48.000 ton het grootste dat Shell Tankers tot dusver op een Nederlandse werf liet bouwen. De kiel van de tanker ligt op een nieuwe helling van de Rotterdamsche droogdokmaatschappij die nog in aanbouw is. De ze helling wordt 50 meter breed en meer dan 300 meter lang en behoort daarmee tot de grootste hellingen in de wereld.

Dr. Amedeo voorzitter conferentie rechten van de Mens

De Argentijn dr. Amedeo is gekozen tot voorzitter van de conferentie over de Rechten van de Mens, die Woensdag in Geneve is begonnen. Deze bijeenkomst waarvoor drie weken zijn uitgetrokken wordt gehouden door de commissie voor de mensenrechten van de Ver. Naties. Al direct na de opening van de eerste zitting ontstond een debat tussen de afgevaardigden van de Sovjet Unie en de Ver. Staten over de aanwezigheid van een nationalistisch-Chinese delegatie die door de Russen wordt betwist.

Eisenhower te gast in Paramaribo

President Eisenhower is op terugreis uit Zuid-Amerika aangekomen in Puerto Rico waar hij enkele dagen rust zal nemen voordat hij zondag terug keert naar Washington.

Onderweg maakte hij een tussenlanding op het vliegveld bij Paramaribo.

Toen hij uit het vliegtuig stapte werd hij door de Surinamers en leden van de Amerikaanse kolonie luid toegejuicht.

Eisenhower werd verwelkomd door de Amerikaanse consul door gouverneur Van Tilburg en minister-president Emanuels. Het Oponthoud in Paramaribo duur met langer dan was voorzien in verband met een motorstoring.

Met een ander toestel is president Eisenhower doorgevlogen naar Puerto Rico.

De Gaulle: Geen hoop op vergelijk met Algerijnse rebellen?

De publieke opinie in Frankrijk is verward door een rede die president de Gaulle heeft gehouden tot een groep Franse officieren aan het begin van zijn nieuwe tournee door Algerije.

Sommige Parijse dagbladen trekken uit zijn woorden de conclusie dat de president geen hoop meer heeft op een vergelijk met de Algerijnse verzetbeweging. De Gaulle zei met name dat het Algerijnse probleem pas kan worden opgelost nadat het Franse leger de overwinning heeft behaald en dat dit nog lang kan duren. Het zijn voornamelijk de rechtse bladen die hieruit concluderen dat de Gaulle is omgezwaaid. De linkse bladen zijn van mening dat hij alleen maar de bedoeling heeft gehad om het moreel van het leger te versterken.

Chroestjev ook naar Afrika

Premier Chroestjev heeft een uitnodiging aanvaard om een bezoek te brengen aan Liberia.

Verwacht wordt dat hij dit bezoek zal combineren met dat aan Guinee waarvoor hij eerder een uitnodiging heeft ontvangen.

Het zal de eerste keer zijn dat de Rus-

In het jubileumnummer voor de feestviering van het vijftigjarig bestaan van Hollandia is een open ruimte gevallen doordat in de laatste uren van het drukken het cliché in de pers werd beschadigd. Het cliché was dat van de bekende afbeelding van kinderen op delinquenties op het etiket "SPERKLING ORANGE SPOT" van de Linondefabriek MARIENS te Hollandia.

Evangelische Christelijke Gemeenten
2e Lijdenszondag, 6 maart 1960

Dat zijn de resultaten van het onderzoek, dat oud-generaal majoor Sachse met zijn mannen ondernam in de jaren 1909 — 1911.

Het was niet voor het eerst, dat een rapport hoe belangrijk ook, dit lot was beschoren. En welke instantie krijgt het niet een beetje, of heel erg met z'n geweten te kwaden, wanneer hij de moed heeft de archieven eens na te gaan, die onder zijn berusting zijn?

Het tweede resultaat, de stichting van Hollandia, echter zal wel zeer ver zijn uitgegroeid boven de verwachting van de stichter en hij zal er zeker niet van gedroomd hebben, dat 50 jaar later een van de drukste verkeerswegen in de hoofdstad van Nederlands Nieuw-Guinea naar hem genoemd zou worden.

Het stemt tot voldoening dat de nu 91 jarige dit nog mag beleven. Persoonlijk gaf hij hiervoor zijn toestemming.

DE EXPEDITIE

Het doel van de expeditie was vervat in de opdracht en die luidde:

Binnen twee jaar een groot gedeelte van het grensgebied tussen Nederlands en Duits-Nieuw-Guinea in kaart brengen en onderzoeken of het mogelijk was om de theoretische grens, de 141e breedtegraad, te wijzen in een meer praktische natuurlijke grens.

Het Gouvernement had hierbij speciaal mogelijke rivieren en waterscheidingen op het oog, die duidelijker dan onder vegetatie verdwijnende palen de grens zouden aangeven.

Leiders van de expeditie waren: Kapitein (en later generaal majoor), sergeant majoor v.d. Kloet luit. ter zee Dalhuisen, luit. Bading, die als arts de expeditie meemaakte, en luit. Scheffer.

De troep bestond uit 80 man van het KNIL en men had 60 dwangarbeiders als dragers ter beschikking. De meeste soldaten hadden hun vrouwen mee mogen nemen en dan was er nog een flink aantal bedienden. Vandaar dat de totale troep bestond uit tweehonderdzeventig mensen. Voorwaar geen geringe zaak om deze regelmatig te voeden en een onderdak te verschaffen.

Men arriveerde met volledige uitrusting en hierbij waren ook materialen voor de bouw van huizen. De eerste prefabris deden dus al hun intrede bij het al lereerste begin.

Toenmaals bestond de regeling, ontworpen door Dr. Colijn als adjudant van de beroemde Van Heutsz, dat elke commandant van een expeditie zoveel in moest slaan als hij meende voor de gehele expeditie nodig te hebben.

De duur van de expeditie was geschat op een paar jaar en wat er alzo aan land werd gesleept loef wel enorm zijn geweest, maar wat voor een zenuwslopende taak moet het geweest zijn om de zo uiterst kostbare levensmiddelen tegen bederf te vrijwaarden!

DE AANKOMST.

Op 23 september 1909 stoomde de "Van den Bosch" van de KPM de baai in en liet het anker vallen niet ver van het tegenwoordige Kaju Pulau. Daar lag reeds een ander schip n.l. de "Edi" Hr. Ms. Flottieljevaartuig dat in de Humboltbaai verkenningen uitvoerde.

De "Van den Bosch" bleef voor anker en zal waarschijnlijk later wel dicht onder de wal zijn gevaren toen eenmaal was vastgesteld waar het bivak zou worden gebouwd.

Drie man trokken er n.l. op uit om de omgeving te verkennen. Dit waren Sachse, Dalhuisen en Scheffer. Ze gingen elk een kant uit en vergeleken later hun aantekeningen betreffende geschikt lijkende plaatsen.

Het was een groot belang dat men stromend water bij de hand had en bij de vergelijkende rapporten bleek dat een plek met veel grint langs een rivier met helder stromend water, dat niet ver ontreinigd werd door hoger gelegen kampongs, de beste bivakgelegenheid bood.

De rivier was de Nubai of Noembai en de plaats van het bivak was het strand gelegen tussen de rivier en het tegenwoordige Jachtclubgebouw.

Daar werd alles aan land gezet. Tussen de klapperbomen op de grinstrook hoopten de kisten en balen zich op.

Op welke wijze het gelukt is al die mensen een voorlopig onderdak te verlenen vermeldt de historie niet maar zulke zaken waren bij het KNIL in goede handen en ze hebben het gered.

Het duurde vijf maanden en toen was het grote bivak gereed.

In een nogal romantisch aandoend verslag in een blad las ik daarover het vol-

gende: "Men moest beginnen met een plek open te kappen waarop een bos van veertig cocospalmen stond. Toen de eerste bijlagen de paradijsvogels uit het oerwoud verschrikt deden wegvliegen, verschenen er plotseling enige Papoea's die beweerden dat de klapperbomen aan hen toebehoorden.

Zij waren niet al te vriendelijk, maar kapitein Sachse had het probleem gauw opgelost. Hij legde veertig zilveren rijksdaalders op een rijtje in het zand, voor iedere klapperboom één. De Papoea's verdwenen verrukt met hun schitterende rinkelende schat in de rimboe en men kon doorgaan met kappen.

Toen men zover met het bouwen van het bivak was gevorderd, dat men zich al een beetje thuis begon te voelen, kreeg men onverwachts weer bezoek van een Papoea. Hij bleek een afgevaardigde te zijn van een stam, die ten zuiden van het Sentani-meer woonde en die er helemaal niet op gesteld was, dat vreemde witte mensen zijn jachtgebied waren binnen gedrongen. De man was tenminste in volle oorlogsdos en droeg een bundel pijlen, die met bloemen en reukgras waren versierd.

Dit betekende een oorlogsverklaring.

Toevallig verscheen hij juist op het moment, dat het detachement stond aangevreden voor wapeninspectie. Sachse nodigde hem vriendelijk uit om mee te gaan en hoewel de Papoea niet beseftte hoe gevaarlijk de "donder en vuurbuizen" van de soldaten waren maakte de tachtig mannen in uniform toch zoveel indruk dat hij bij het afscheid zijn pijlen bundel maar weer mee wilde nemen, daarmee te kennen gevende, dat de oorlogsverklaring werd ingetrokken."

Na een maand was het bivak in zoverre gereed, dat men met het eigenlijke doel kon beginnen. Men verkende eerst de omgeving en bracht enkele rivieren en beken in kaart.

Toen begon echter de natte tijd door te zetten en dat ging destijds nog onvermijdelijk gepaard met het optreden van malaria. De dokter had de handen vol vooral toen er beri-beripatienten begonnen te komen.

DE TOCHTEN.

Een van de deelnemers, een luitenant ter zee, Dalhuisen heeft hierover in zijn dagboek geschreven en wij die tegenwoordig met onze auto's en verder gemotoriseerd vervoer langs de wegen snoren mogen vooral in deze dagen wel even stilstaan bij de ontberingen die len hier heeft geleden, en de talloze patienten die hebben gelegen uitgekend op het strandje, waar nu zo velen zitten, te genieten van iets kouds of iets warm's al naar men het bestelt.

Van een van die tochten staat het volgende te lezen:

Wij zijn nu op vierhonderd meter hoogte. Het is 's nachts guur en koud. De hele dag in de regen en door moeras gelopen en pas om vijf uur konden we een geschikte plek vinden voor een bivak. Alles is doornat, ook onze bedden. De kapitein heeft barstende hoofdpijn, allen zijn verkleumd.

Pas om half acht gelukte het ons vuur aan te maken en heerlijk smaakte het warme kopje thee. Onze plunje kon niet worden gedroogd en daarom kropen we de volgende morgen maar weer in onze natte spullen. Doordat een blik rijst zuur was geworden konden we geen dag rust nemen, wat we van plan waren. Voor dragers met voetwonden was het anders wel nodig geweest.

De volgende morgen trokken we verder, weer door moeras. Zo nu en dan verdwijnt een der voorste soldaten in een diepe kreek. Op mijn vraag of er hier ook krokodillen voorkomen antwoordt de gids laconiek "O, ja, die zijn er hier ook wel."

"Zodra de streek wat beter werd, het niet meer zo regende kon men gaan jagen. Dat leverde soms heel wat op. Er kon heerlijk worden gegeten van het volgende menu: Papegaaensoep. Rijst met sausje van Spaanse peper, Broodboomvrucht-pitten en kroondruifbiefstuk. Men zal moeten toegeven schreef Dalhuisen dat men na zo'n diner dankbaar moet zijn voor de vele goede dingen van het leven."

Zo bijster goed was het echter niet altijd en er zal wel een groot stuk galgenhumor achter de zopas neergeschreven lofzang verscholen liggen.

De harde feiten waren immers als volgt

In januari veertig malaria-patienten en dertig beri-berilijders in het bivak. In deze maand stierven er twee vrouwen. De bioloog Van Kampen moest na twee

en een halve maand met spoed terug omdat hij leed aan Indische spruw. Dokter Bading, Officier van gezondheid, moest reeds in december het in opbouw zijnde bivak verlaten, wegens een acute beri beri en een leverabces. Enkele weken later stierf hij.

Doordat een patrouille bij een tocht langs de Keerom-rivier enkele blikken met rijst verloor, werd het een ware hongertocht van 120 kilometer, waarbij men leefde van broodvruchten.

Hierbij verloor Kapitein Sachse enkele van zijn beste mannen.

Toch hebben deze tegenslagen de moed van de troep niet aangetast. Men ging steeds weer welgemoed de rimboe in, al kwam men zelden met alle mannen weer terug in het hoofdbivak.

HET BIVAK GEREED, HOLLANDIA GESTICHT.

De grote dag.

Het was 7 maart geworden, het bivak was gereed en daarom was de stemming uitmuntend die dag al was het bar slecht weer met veel regen.

In keurig schone uniformen met blinkende knopen schaarden de vier brigades zich in carré rond de vlaggemast.

Kapitein Sachse hield een forse toespraak, eerst in het Nederlands, daarna in het Maleis. Toen gaf hij het commando: "In naam der Koningin, hijs de vlag God geve, dat zij nooit zal worden neergehaald". In ademloze stilte ontplooidde zich boven het oerwoud van Nieuw-Guinea de Nederlandse driekleur. Even later vlogen de klewangs uit de scheden en klonk een luid driewerf hoera.

WAAROM DE NAAM HOLLANDIA?

Bar origineel zijn wij Hollanders blijkbaar niet, nu niet (denk maar aan de namen van de wijken van het tegenwoordige Hollandia) en toen was dat al evenmin zo. Waarom koos men de naam Hollandia?

Och, heel gewoon omdat de Duitsers, die immers ook een expeditie in het veld hadden die samenwerkte met kapitein Sachse in de grensgebieden, een bivak hadden aan de overkant van de grens, ongeveer vijftien mijlen van deze plaats verwijderd, aan de overzijde van de Humbolt-baai. Welnu deze Duitsers hadden hun bivak Germaniahoek genoemd en als tegenprestatie vond kapitein Sachse en zijn mannen toen HOLLANDIA een goede naam en dat was het ook.

Op het feestdag zelf was het werkelijk feestelijk. De Javaanse soldaten van de troep werden geroemd als ware artisten. Niet alleen, dat ze de vervanger van dokter Badings, de Deense arts Gjellerup enorm goede diensten bewezen bij de aanleg van zijn groententuin, maar op de feestdag zelf kwamen ze goed voor den dag. Het was een lust om hun huizen te zien, waar boven de deuren goede voorstellingen in houtsnijwerk waren aangebracht, maar bovenal voerden ze op de 7e maart zo'n goed wajang spel op, met zelf vervaardigde poppen, dat blank en bruin er uitbundig van genoten."

Samen met de Duitsers ging Sachse met zijn mannen de Kaiserin Augustarivier (Sepik) op, want het lag in de bedoeling dat deze rivier grensrivier zou worden. Ook de Duitsers maakten gebruik van inheemse krachten, maar deze droegen alleen maar een koppel met op de sluiting de woorden "Gott sei mit uns" (dat hebben ze zeker overgenomen van het randschrift van onze guldens en rijksdaalders wonderlijke vroomheid overigens). Onze Javanen hadden uniformen en schoenen, en geen opschrift op hun koppels, als ze die hadden.

Spiegel van het verleden

DE VLAG EN DE HEILIGE FLUITEN

Voor de eerste maal zou de vlag worden gehesen, of misschien uitgestoken dat stond nog niet vast, maar er was een entourage die bijzonder indrukwekkend was:

Voor de ingang van de baai lag een groot schip met twee masten en zeer lange schoorsteen, liefst drie ra's aan de grote mast, waarvan enorme lappen zeil afhingen en trots piekte de boegspriet boven de glatte zeespiegel.

Op de vroege morgen van deze gedenkwaardige dag werd een sloep bemand met Nederlandse matrozen en de leiders van de expeditie daalden enigzins plechtig, in het wit gekleed, af in het broze hulkje en de steven werd naar de wal

Over de verhouding tussen de beide troepen viel niet te klagen, integendeel. Onze militairen waren alleen maar jaloers wanneer ze keken naar de cursieven van de Duitsers, want daar was kaviaar, bij.

Na een flink eind de rivier te zijn opgevaren, gingen de Nederlanders een zijrivier verkennen en de Duitsers beklommen het gebergte.

met de bedoeling om van bovenaf de rivier in kaart te brengen. Aangezien zij geen astronoom hadden ging de Nederlandse zeeofficier Dalhuisen met hen mee.

Tijdens deze tocht ontdekte men de sneeuwbedekte Juliana-top. Dit was vanzelfsprekend een grote verrassing, behalve dan voor de Duitse politie-officier U, geachte lezer kupt helaas wel raden wat deze man, zover van Das Vaterland verwijderd ten beste gaf. Alleen volledigheidshalve laat ik het hier volgen: So etwas kann man in Deutschland auch sehen."

Wat men beleefde, wat men zag, hoe men tenslotte zelf een aanval van de binnenlandbevolking heeft moeten afslaan terwijl de pijlen door de lucht suisdan, kunnen we hier niet allemaal vertellen. Het was te betreuren dat de vuurwapenen moest gebruiken en twee aanvallers het leven lieten.

We gaven U een indruk van de expeditie, het ontstaan van Hollandia en van de situatie zoals die was vijftig jaar geleden.

Van enorme betekenis was de 7e maart nu ook weer niet voor het doel waarvoor de troep hier kwam. We kunnen zelfs volhouden, dat wanneer de Japanners geen oorlog gevoerd hadden, Hollandia nog lag te dromen aan de stille baai, maar... het liep anders. Germaniahoek is totaal vergeten, maar Hollandia? Van Hollandia begon de victorie der bevrijding van deze streken en wij bouwen voort op de overwinning, maar toch ook op het werk van die eerste pioniers. Wat zij deden, eiste de inzet van de hele persoonlijkheid, afgezien nog van alle risico's daaraan verbonden.

Met minder dan de inzet van de gehele persoonlijkheid kunnen ook wij het heden ten dage het niet bolwerken. en heden ten dage alleen deze inzet rechtvaardigt ons verblijf hier.

Wat zal men over vijftig jaar van onze tijd zeggen? Zou het feest zijn en zal men dan dankbaar zijn dat onze gennertie hier gewoond en gewerkt heeft? Dat zal niet alleen, maar toch wel voor een groot deel van onszelf afhankelijk zijn.

Het eren van pioniers is alleen dan verantwoord, wanneer men hun werk voortzet, niet terwille van de roem in de toekomst, doch terwille van het heden waarover toekomstige generaties zullen oordelen.

Wat stond er ook weer op die koppels van de inheemse soldaten die de Duitsers in dienst hadden? Nee, we behoeven dat niet na te doen, wanneer we maar onthouden wat het was; het lijkt mij namelijk, dat ook wij die bede hard nodig hebben en zullen hebben.

F.C.K.

gericht. Wij kunnen niet zeggen, dat de bevolking opgewonden van feestvreugde de sloep begroette, maar vergeleken bij de eerste contacten was het deze dag toch wel bijzonder goed. Van alle kanten te leggen. Doelbewust stuurde ditmaal werden te aangeropen en gevraagd aan de stuurman de sloep naar het grote platvorm van de tempel, die als een reuzenstolp met een scherpe punt tweemaal zichtbaar was n.l. tegen de lucht en in het water.

Op het grote platvorm dan stapten de manschappen aan wal en ze werden dicht omringd door tientallen mannen, Vervolg op pag. 4.

Meester in muziek

Zoals eten, drinken, slapen is muziek een factor geworden in het dagelijkse leven. Muziek is niet meer voor de elite alleen, maar is binnen het bereik van iedereen gekomen. Muziek is steeds ter beschikking, waar en wanneer men ze ook verlangt. Daarbij bestaan geen restricties betreffende de soort muziek, want alle soorten muziek staan op die mogelijke platen... de grammofoonplaten.

Tot dusver wordt onze 20ste eeuw al betiteld als: "De Eeuw der Jeugd", "De Eeuw der Stoom Energie", "De Eeuw van het Vliegtuig", "De Eeuw van de Ruimte" en ook "De Eeuw van het Ruimteonderzoek". Al deze namen en nog veel meer die kunnen worden uitgedacht, zijn toepasselijk; echter het is onlegzeggelijk een feit, dat de 20ste eeuw het wonderbare gebeuren heeft gezien van de ontwikkeling van de klank. Dit onzichtbare kan gevangen, vastgehouden en losgelaten worden naar eigen believen; men heeft kunnen zien hoe dit wonder ten behoeve van de mens wordt gebruikt, hem de grote en de kleinere meesters brengt, de belangrijke klassie-

solute betrouwbaarheid. Een voorbeeld van een dergelijk instrument is de Philips Platenwisselaar AG 1124. De slijplijnen hiervan verraden de buitenslanders niet van het enorme ingenieurswerk het werk in de tekenkamer en de fabrieksarbeid dat aan de productie vooraf is gegaan om niet te spreken van de besprekingen die nodig waren al het werk dat vooraf gaat aan de ontwerp-tekening om het instrument de vorm en aanzicht te geven en die in de smaak van iedereen dient te vallen.

Het is misschien interessant, om de gedachten te volgen die tot dit ontwerp gevoerd heeft.

Men behoeft niet direct een grootscheepse verzamelaar van grammofoonplaten te zijn, om in het bezit te zijn van ca. 20 LP's, ongeveer 30 45 r.p.m. platen en de gewone 78 r.p.m. platen. Dat is immers zo ongeveer de doornee collectie van een gezin met kinderen die er van houden ook zelf enkele platen te draaien. Rekening houdend met het belang van het familie leven is de waarde voor het gezin van een dergelijke collectie, geweldig, waartegenover

draaid wordt, dient het vermoeden te worden dat de pick-up met de plaat naar beneden gebracht moet worden, daar dit gevaar voor beschadiging van de plaat met zich mee brengt.

Dit zijn de factoren waarmee rekening gehouden is bij de constructie van de AG 1124 platenwisselaar. Het instrument regelt zich zelf naar de afmetingen van de plaat die gespeeld wordt of 7, 10 of 12 duim heeft. Ook is geen bijstelling nodig wanneer het instrument met een hele voorraad platen is geladen. Het kan ook gebruikt worden voor het draaien van een enkel plaatje, in welk geval men aan op een knop te drukken het instrument zich onmiddellijk laat aanpassen aan de maat van de te spelen plaat en de pick-up wordt na beëindiging van het spelen omhoog gelicht.

De krassen die men vroeger meer al te veel vond aan het begin en het einde van een plaat komen dus niet meer voor op een afschiet zeer gapprecieerde plaat. Deze unieke constructie heeft een nieuwe betekenis gegeven aan de oude uitdrukking "eeuwigdurend". Schlaggers uit lang vervlogen dagen kunnen weer terugkomen, jaren later. Wij kennen zoveel voorbeelden van terugkerende favorieten zoals: "White Christmas", "Tea for Two", "When the Saints Go Marching In". Met een goede platenwisselaar is het niet alleen de herinnering die nog in ons leeft, maar de plaat zelf kan bewaard blijven "eeuwigdurend" tot ze weer in de mode gekomen is.

Om platen in goede staat te bewaren na honderden, ja zelfs duizenden speelbeurten, is het natuurlijk nodig om een zeer lichte, correct uitgebalanceerde pick-up te gebruiken. De veerweerstand van deze platenwisselaar sluit praktisch gesproken alle fouten uit die door de druk, de naald of misschien door ondeskundig gebruik zouden kunnen worden toegebracht. Ook heeft men het voordeel dat een totale klankmassa zo laag mogelijk gehouden wordt. Dit zijn alle factoren die er toe leiden om de slijtage der platen zo laag mogelijk te houden en die samen met de pick-up beloften over de sleuven te springen, zelfs als er een nu weer ouderwetse Rock and Roll, of de meer moderne Cha Cha Cha of Charleston gedraaid wordt. Natuurlijk zal zulk een pick-up in staat zijn de weergave van de krachtige en indrukwekkende gedeelten van Beethoven's 9de en Bruckner's 8e Symphonie te verzorgen.

Prettig is ook het feit dat door één drukknop, wanneer de platen eenmaal op de wisselaar zijn geplaatst, een muzikale voordracht ten gehore wordt gebracht die misschien vier uren duurt, terwijl als de laatste tonen verklonken zijn, het instrument zich zelf automatisch uitschakelt.

Natuurlijk is dit niet alles. Het is prettig te weten dat de platen niet verslijten of beschadigd worden, maar een volmaakte weergave van het geluid is even belangrijk. Vreemd genoeg zijn er nog vele mensen die denken dat de kwaliteit der weergave niet zo belangrijk is zich niet realiserend hoe ernstig ze zelf zijn aangelegd. De oude dagen van de luidruchtig krassende plaat zijn voorbij, moderne platen hebben weinig achtergrond en dat doet ons kritisch staan tegenover alle soorten bijgeluiden, meer dan we ons zelf realiseren. Een kleine fluctuatie in de tijdstafel snelheid, veroorzaakt het verschijnen van wat de ingenieurs betitelen als

BLIKJE: „Wat een rumoer was er toch maandag in die Aa-veesraai!“
FLESJE: „Wat heb ik en ging met eens over Amsteltier.“

„wow“, iets dat ongemerkt voorbij zou gaan wanneer men platen van mindere kwaliteit zou gebruiken, maar dat te accepteren is wanneer we luisteren naar onze moderne en nagenoeg volmaakte platen. De lage dreunende motorgeluiden die door een oude grammofoon niet worden weergegeven en indien toch gecamoufleerd zouden worden door het krassen der naald, worden tegenwoordig niet meer geaccepteerd.

Dit verklaart waarom de motoren in de Philips platenwisselaars, stuk voor stuk uitgebalanceerd, waarom deze motoren met ongelooflijke precisie zijn afgewerkt, waarom een zware tijdstafel wordt gebruikt, waarom de as met het rubbergerand wielje die dient om de overbrenging te verzorgen van de motor naar de tijdstafel van een zeer bijzondere constructie is waarvoor men jaren nodig had om ze te perfectioneren. Ook het mechanisme dat de toonarm in beweging zet en zorgt dat de platen automatisch worden herplaatst op de draaitafel dient geen last te veroorzaken aan de muziekuivoering. Om deze reden is dit mechanisme tijdens het spelen uitschakeld.

Om iets dat gemakkelijk is op een ingewikkelde manier uit te voeren, is niet zo moeilijk, maar er zijn jaren gemoeid met ontwerp, testen en perfectioneren van het eenvoudigste mechanisme dat geconstrueerd wordt om verschillende ingewikkelde dingen op een gemakkelijke manier te doen.

Dit zijn slechts enkele van de punten die in beschouwing genomen zijn; natuurlijk dient een platenwisselaar bestand te zijn tegen de tropenatmosfeer en daarom worden alle metalen bestanddelen twee maal afgewerkt, eerst geëmailleerd en vervolgens van een cadmiumlaag voorzien waarna de onderdelen nog getemperd worden om ze tegen de vochtigheid van de lucht te beschermen.

Om nog een ander punt aan te halen er is een factor van het aanzicht. Een platenwisselaar die de mens meester maakt in muziek, dient door zijn vorm en voorkomen haar functie om nu muziek in huis te brengen te accentueren. Hoewel de ingenieur praat en er over denkt als een "machine", voor de gebruiker komt het voor als een muzikaal instrument en daarom moet het aanzicht van het instrument niet disharmoniseren met het idee van muziek met andere woorden, de afmetingen dienen sober te zijn, de lijnen aantrekkelijk en uitgevoerd in kleuren die aangenaam zijn voor het oog van hem die de muziek beluistert.

ken en de aantrekkelijke lichtere composities, rechtstreeks in zijn huis of waar hij maar wenst, steeds beschikbaar voor stemming of voorkeur. Het is dus niet meer nodig om plaatskaarten te kopen en soms moeilijk en moeizaam tochten te maken naar een concertgebouw om een opus te beluisteren dat we prefereren; ook behoeven we er niet meer op te wachten om een speciaal muziekwerk te horen, of het nu een symphonie of tango is, dat niet op het programma van een concertuitvoering wordt vermeld die we in de gelegenheid zijn om bijte wonen.

Neen wij kunnen rustig op ons gemak thuis blijven zitten en precies beluisteren dat wat we verlangen te horen. Het enige dat we nodig hebben is een platenwisselaar, een versterker en een luidspreker en de twee laatste zijn meestal al in het huis aanwezig in de vorm van een radiotoestel.

Liefhebbers van grammofoonmuziek uit vroegere dagen, weten welk een enorm ontwikkelingsproces platenwisselaars achter de rug hebben.

De betere moderne platenwisselaars zijn ontworpen om aan de drievoudige onderstaande eis te voldoen: nl: perfecte weergave, gemakkelijke werking en ab-

de feitelijke geldswaarde der verzameling in het niet valt. Toch is de geldswaarde dezer collectie, die meestal over een tijdsduur van jaren is aangelegd toch nog belangrijk hoger dan de prijs van een platenwisselaar. De logische conclusie die hieruit te trekken valt is dat men zich ten doel dient te stellen een platenwisselaar aan te schaffen die de platen niet slijt of beschadigt.

Zoals ieder bezitter van een goede platenwisselaar kan getuigen is de slijtage der platen door de wisselaar tegenwoordig, betrekkelijk minime. De kwaliteit der platen gaat meestal slechts achteruit door krassen en andere door de mens zelf veroorzaakte beschadigingen. Een slecht ingepaste platenmaat kan beschadiging der plaat veroorzaken en hoe gemakkelijk wordt een dergelijke fout gemaakt. Een zorgeloos geplaatste pick-up kan de oorzaak zijn van lelijke krassen. De wisselaar moet de pick-up automatisch in de eerste groeve van de plaat aan brengen, hoe groot ook de maat der plaat is, en dit zonder dat de hand er aan te pas komt. Ook dient het mogelijk te zijn om een enkel plaatje te draaien, zonder dat daarbij alle manipulaties nodig zijn waarmee men een gehele stapel platen na elkaar afdraait. Wanneer een enkel plaatje ge-

